

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 31. МАЈА 1894.

ГОД. XIX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 5.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МАРИЈА ВУКИЋЕВИЋКА.

О тој гласовитој певачици наших црквених песама читамо у 32. броју „Браника“ овај веома занимљив допис из Карловаца: „Данас, 13. марта, као на рођендан нашег г. патријарха, имали су Карловчани прилику видети и чути разглашену певачицу наших црквених песама, госпођу Марију Вукићевићку из Београда.

Она је наше горе лист. Рођена у Шаренграду у Срему, још као дете учила је наше црквено појање од свога ујака Ковачевића, свештеника у Илинцима, изврсног зналца црквеног нотног појања. Удата за Вукићевића, царинског чиновника у Београду, била је она још пре кратког времена позната само посетиоцима београдске саборне цркве, које је по каткад својим лепим појањем усхићавала. Али на скоро глас о њеном ванредном дару за прквено појање почне продирати и у друге наше крајеве. Панчево и Земун већ су уживали у њеном дивном и заносном појању, а сад ево дође ред и на нас. У српском Сиону, у Карловцима, пред главом наше цркве, требало је да се види и опроба, какве дражи леже у нашим црквено-народним мелодијама, кад до нас допру у својој природној лепоти из вешта грла певачева, који се својом вештином служи само за то, да природну лепоту што већма истакне, а не да је прикрије и омаловажи.

Гласови о дивном појању госпође Вукићевићке учествали су особито од последње фебруарске прославе у Београду и побудили су и у нама жељу, да је што пре у нашој средини видимо. Она се радо одазвала овој жељи и дошла нам је јутрос, дочекана са оном пажњом и предусретљивошћу, каквој смо се и надали. Са жељезничке станице одвезла се гђа Вукићевићка са својом сестром на дворским колима у

одређенији јој стан, а отуда је одведена у гимназију и ректорат богословије, где је утврђено, шта ће гђа Марија у цркви појати и који ће јој од господе богослова при појању помагати. Како се за време ускршњег поста не поје у цркви: „Достојно“, у ком је гђа Марија по чувењу ненадмашна, то је изабрано велико: „Слава оцу“, а за тим: „Тебе појем“ и пријасно: „Скажи ми“.

Неописана је милина обузела све присутне, кад се дивни глас гђе Вукићевићке заорио под сводовима наше катедrale и у многом се оку заблистала радосна суза усхићења, Сви смо се дивили том ванредном гласу, у ком се спајала у исто доба и снага и пријатност: две врлине, које се врло ретко налазе заједно.

Па онда, то појање, у ком је тако дивно спојена вештина с природношћу! Опет две врлине, које (на жалост) врло често једна другу искључују у нашем црквеном појању, те нам се обично појављује или сама природа, али у којој нема лепоте, нема грације: или сама лепота, али извештачена, без ослонца на природну, народну, православну основу, која треба да свагда превлађује у нашој црквеној песми. Оно, што је освештано традицијом, која се с колена на колено преносила још од времена св. Саве, па се до наших дана одржала жива и свежа у српском Сиону и српској Светој Гори, у Карловцима и фрушкогорским манастирима, оно наше старијско „карловачко пјеније“, не би требало да буде потискивано ни најлепшим композицијама западњачкога типа, ма биле оне овамо укријумчарене и преко православне Русије. Ове нам пријатно голицају чуло слуха, а оно нас испуњава побожношћу и уздиге у вишеземни свет; ове нас подсећају на дивне оперске шијесе, а оно на песме Херувима и Серафима!

Тронути смо стајали у цркви и уживали. И нехотице нам се поткрадала мисао, да то можда и није само слеп случај, што је овај слабачки женски створ одарен овим необичним даром, да својом умилном песмом затрева срца наша осећајима побожноети, одушевљава нас љубављу према занемареној народној цркви и народној црквој песми, и то управ онда, кад се над истом црквом од свуда гомилају први облаци, а изнутра је подгриза прв материјализма, немара и партијског раздора!

Да, неиспитани су путеви Божјег промисла. Да није и ово мит с виште, шта би требало да чинимо ми, јача половина, шта ли да чине они, чији је позив и дужност, да се стражуј за цркву и њен напредак?

У низу оваких размишљања појавила се у мени мисао, како би желети било, да се овако појање почне у нас неговати свуда, где се год буде могло, не би ли се у нашем народу појавило што виште оваких апостола православља,

као што је овај, чији се љупки глас у овом тренутку по овом светом храму разлеже.

Изцелили смо из цркве пуно задовољни и још су нам дugo у ушима звонили мили звуци наших црквених мелодија.

Велико „Достојно“, које се није могло у цркви појати, као и још неке црквене песме (међу овима и „благовештенски прмос“), отпојала је гђа Марија за гостољубивом трпезом г. патријарха, коме смо много обвезани, што је Карловцу прибавио ово ретко духовно уживавање.

Вечерас је гђа Вукићевићка била на представи „Шокице“ у нашем народном позоришту. На представи био је и писац комада, пречасни г. Илија Округић.

Сутра нас оставља наша поштована гошћа и враћа се у Београд. Нека пође с уверењем, да је овде стекла велики број поштовалада, који ће, да је опет на скоро види у својој средини.“

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српско народно позориште у Суботици) „Невен“, забавно поучни лист за Буњевце и Шокце, што излази у Суботици, доноси о доласку нашег позоришта тамо овај значајан извештај: „Како и доселе, тако се можемо и из одогодишњих придавала узвирити, да су српски глумци не само добро изучени, изважбани, него да и своје улоге лако, наравно, да, изврсно умеју одиграти. Особито је вишта играчица-глумица госпоја *Марковићка*, коју би ваљда и биоградско ил' загребачко опћинско ловорвинцима обасуло; а ваља нам похвално истакнути и господу *Лукића*, *Спасића*, *Добриновића*, *Марковића* и *Душановића*. Ну и осталима ни непријатељ неби мого забавити, јер су то све сами умитници и умитнице. Ако јим ваља шалу ил' збиљу представити, коју писму отпивати ил' „коло“ одиграти, све то њима иђе од руке и све јим пристаје и доликује. А красно пивање г. *Дескачића* непроцињиво и не надокнадиво је за позориште.

Тко зна какву узвишлену задачу има позо-

риште, прид оним је придавање српскога позоришта у Субатици двоструке вридности. Ако је другим народима позориште нужна ствар, нама је то у ником погледу права светиња. У срп. позоришту не само да чујемо нашу риц, него се опћинство вижба и усавршава у језику своме. Јест, добри комади су кадри човика ваљаном шалом, умистном поуком угодно забавити, људске осићаје равнати, срце и душу оплеменити.

Само молимо славни позоришни одбор, као и поштовану позоришну управу, да макар и уз нешто мало жртве сваке године дају пригоде субачанима, да ову народну умитност, виштину видити и слушати узмогну. Па ако похађање позоришта још за сада и није онако, као на другим мистима, гдје је народна свист уз срићије, околности пробуђена, ипак постепено растећи успех може свако родољубиво срце задовољити.

Припоручујемо ово позориште најтоплије не само нашима субачанима, него и сељанима, наиме: *бјежачанима*, *лемешанима*, *алмашанима*, *бики-*

канима, бајцима и ванџажанима, који би уз малени трошак по жељезници могли на ово народно уживање доћи.“

(Српско народно позориште у Суботици.) О завршетку позоришних представа у Суботици пишу „Subotičke Novine“ ово: „Српско народно позориште у нашој вароши је лепо завршило ред својих одабраних представа. Морални је успех за ум и за срце наше био сјајан и величанствен; но новчани приход није испао баш онаки, какав би требало, да се постигне равнотежа међу моралном и материјалном страном такога подузећа.“

Дружина је пробавила код нас од 9-ог травња па до 19-ог свиња, дакле скоро пуних шест недеља дана, за које време давала је у местном варошком позоришту свега 22 представе и једно певачко вече (коңцерт.) Од тих представа беху 20 у претплати, 2 ван претплате, а концерт ван претплате са повишеним ценама.

Комади су били лепо одабрани, било је ту приказа из повеснице, жалосних, шаљивих игара, из народног живота и комада са певањем.

Што се самих приказивачких снага тиче можемо бити веома задовољни. Поред старијих опробаних глумаца видимо и леп подмладак. Али морамо да приметимо, да је јачи подмладак мушки, него женски. За то бисмо изразили нашу жељу да управа настојава, да добави и образује млађе женске снаге. — У том погледу, а особито у погледу певачице, осећа се велика оскудица. А добра певачица је најјача привлачна снага позоришту.

Познато нам је, да се о тој оскудици до-ста писало у свима српским листовима, којима лежи на срцу унапређење те толико корисне и племените уставе, — но све до сада том оправданом захтеву није одговорено. Надамо се, да ће та празнина до идућег доласка у нашу средину бити попуњена.

Уметничка висина како игре поједињих глумаца, тако и целине може нас сасвим задовољити, а од пре две године — како дружина беше последњи пут овде — опажа се у целости приказа нека већа тачност и округлина у приказима, што је заслуга велезаслужног г. Антона Хадића, главног управитеља дружине, који се више од године дана стално налази у средини дружине.

Оскудицу певачице надокнадило је у неколико гостовања гђе Зорке Теодосијевићке оми-

њене познате певачице члана краљевског српског позоришта у Београду, која је ступила у два комада: „Риђокоса“ и „Марија кћи пуковније“.

То гостовање и тај завршетак рада позоришне дружине остаће у најлепшој успомени нашег опћинства, јер госпођа Зорка је изврсна и као глумица и као певачица. Њена „Риђоко са“ је једна од најизврсних њених приказа, у којој истиче своје способности и као веома добра глумица, која је кадра не само са милом и несташном песмом да одушеви, него која уједно уме да својим приказом драмских момената дирне своје слушаоце. У насловној улози „Марија кћи пуковније“ пак пружила нам је она приказ пун умиљатости, а својим вештачким певањем права уметничка уживања, а с пуним правом гледасмо у њој савршену певачицу и глумицу велико-варошке позорнице. Опћинство је ту милију гошћу и одликовало уз одушевљеног пљескања и дивним венцем (а у њему скривеним златним сатом) са красним црвеним свиленим тракама, на којима су осим надписа: „Зорки Теодосијевићки у Суботици 16. свиња 1894.“ ови згодни стихови били злађеним словима натискани:

„Риђокоси пуној дара,
Риђокоси пуној чара,
Риђокоси пуној жара,
Којој у нас нема паре.“

ПОЗОРИШТЕ.

(Позориште на Ђетињу.) У суботу, 21. маја, било је једно изванредно вече у „Зетском Дому.“ Представљао се „Пјесник и Вила“ од Николе I, алегорија у два раздјела са шест живијех слика, удешена за позорницу од Н. Симића Ту долази текст овог пјесничког дјела до празвијех му страница, које попуњује жива слика јединства српскога; само што се уводи дух Стевана Немање, ком се стављају на уста стихови: „Како глава од народа, од мудрости зрица бира“, и т. д. допуњени новијем стиховима, чим почиње други раздио. Пјесника је представљао г. Бакић, Вилу г-ђа Симића, а Немању г. Јаношевић. Г. Бакић је извршио своју улогу изврсно, дивно. Појава Вилина као и њезином држање одговарало је потпуно њезином бићу ваздушноме. И глас је мекан томе одговарао, само што је требало да рецитирање тече тишне и армоничније. Појава Нема-

њина била је од великога утиска; најљепше је успјела посљедња слика „јединства српског“, која је трајала док је гимназијски хор, под управом проф. Толингера, отпјевao химну „Слободи и Јединству“, нарочито састављену од госп. управитеља а компонирану од г. Толингера. Апарате за освјетљење овијех алегоријскијех слика управа позоришна набавила је из електротехничке фабрике Декарта и Хомолке из Беча, остале украсе из чувене фабрике Лажнерове из Берлина, а власуљу за Вилу правио је ц. к. власуљар Шајбенхофер у Бечу. Све декоративне, сликарске ствари радио је вриједни члан друштва г. Стојковић. — На престави је извolio присуствовати Свијетли Двор; дипломатска ложа била је пуна, као што је и сала била пуна. Престава се цјела пратила највећом пажњом и занетошћу, коју свечану тишину често одједном проламњаше опће бурно дуготрајно аплаудирање.

Овом представом г. Симић нас је управо изненадио. Са позорнице текст „Пјесника и Виле“, добро схваћен и добро протумачен, илустриран онијем алегоријском сликама, засјао је пред нама новијем преимућством. Овакве вечери ми нијесмо још уживали у „Зетском Дому“, нити се из њега са које забаве разишли усхићенији.

На Цетињу.

Т.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Криза у народном позоришту). О тој кризи читамо у „Народним Новинама“ ово: „Према вестима о кризи међу глумачким особљем нар. зем. казалишта у Загребу, јавља нам казалишна управа следеће: Вести о одступу поједињих чланова хрватске драме, на жалост, у толико су истините, што су гђца Собјескова, те гг. Фијан, Драг. Фрајденрајх, супруги Анић и госп. Кандучар из свезе народнога земаљскога казалишта иступили.“

Повод овом одступу није дала управа, која је према тражбинама поједињих чланова била попустљива до крајње границе могућности и праведности, што се може извидити из околности, да се овогодишњи етажа гажа већ до сада за више од 3000 фор. повисио, него су поједињи од гг. чланова тако неразмерне повишице (до 1600 фор. на годину) као ултиматум ставили, да управа

ва на исте није никако пристати могла, ако је хтела очувати једини овај наш уметнички завод од крајње финансијалне пропасти. Управа је и након разбивших се преговора поново настојала уз крајњу попустљивост склонити поједиње чланове, да се врате у крило хrv. Талије, жалибоже без успеха, — пак се с тога мањак родољубног чувствовања доиста њој приписати не може према оној — ad impossibilia nemo tenetur.

Казалишна је управа одмах започела преговоре са врсним глумачким силама других казалишта, те се нада, да ће јој уз ново-ангажоване талентоване младе силе поћи за руком славно оштинство бар делимично отпетити за тешки губитак, који је посве неочекивано нар. земаљско казалиште у Загребу а с њим и хрватску драмску уметност задесио.

Редовите драмске представе као наставак старе сезоне започети ће првим рујном о. г. те ће управа из петних сила настојати, да обиљем и разноликошћу репертоара, уваженијим гостима, те оперетним и оперним представама жељама сл. оштинства по могућности задовољи.

Тачан попис ново-састављеног уметничког особља, те опширнији програм свог буђућег рада саопћити ће управа пре почетка драматичких представа.

Овогодишњи празници трају у нар. зем. казалишту у Загребу од 4. lipnja до 4. kolovozia o. g.“

„У савезу с тиме сазнајемо из посве сигурног врела, да је нови интенданат нар. зем. казалишта г. др. Стеван пл. Милетић данас код Њ. Преузвишености бана своју оставку предао. На тај корак склонило је, како чујемо, дра Милетића уверење, да му уз ове околности не би никако могуће било провести код нар. зем. казалишта уметнички задатак, што га је себи ставио био. Одлука новога интенданта тим је одлучнија, што мисли, да ће се његовим одступом променити и непријатељско држање поједињих чланова према управи.

Подједно се г. др. Милетић изјавио приправним, док не стигне одлука Његове Преузвишености бана, водити провизорно управу нар. зем. казалишта.“

Издаје управа српског народног позоришта.